

Lærernetværket for it i folkeskolens fag

Afsluttende afrapportering, juni 2016

Denne afsluttende rapport for projektet 'Lærernetværket for it i folkeskolens fag' (herefter benævnt 'Lærernetværket') har til formål at redegøre for projektets status, erfaringer, leverancer, succeser og udfordringer.

Rapporten er udarbejdet af Lærernetværkets projektledelse; Tobias Heiberg og Lise Dissing Møller fra Professionshøjskolen UCC.

Resumé

Lærernetværket – hvad virker?

Succeserne fra Lærernetværket peger på:

- At længerevarende og ikke mindst praksisforankrede kompetenceudviklingsforløb rummer gunstige potentialer, når det kommer til læreres dyberegående udvikling af it-fagfaglige kompetencer.
- At der gennem deltagernes systematiske arbejde i professionelle læringsfællesskaber (i Lærernetværket kaldet 'producerende praksisfællesskaber') udvikles relationel ekspertise: kollektiv og samskabt viden, som dels deltagerne i de professionelle læringsfællesskaber, dels deres elever profiterer af i deres individuelle praksis. Casestudier af Lærernetværket dokumenterer, at deltagernes arbejde med it-didaktiske formater (eksemplariske undervisningsforløb) er et frugtbart udgangspunkt for praksisrefleksion, hvor deltagende aktører reflekterer over deres pædagogiske praksis med udgangspunkt i nogle givne formater. Lærernetværket er derfor en måde at arbejde med videndeling, der kan fungere som udgangspunkt for nye former for samarbejde og refleksion, hvor lærernes kompetenceudvikling og skoleudvikling bliver to sider af samme sag.
- At nationale netværksstrukturer kan sikre systematik i videndelingen blandt lærere. Lærernetværkets aktiviteter peger med stor tydelighed på, at videndeling ikke kommer af sig selv, men at den skal understøttes og organiseres på omhyggelig vis. Professionshøjskolernes netværksorganisering og facilitering, som geografisk fordeler sig over samtlige af landets regioner, udgør en velegnet infrastruktur til at sikre kvalitet i den omtalte deling af lærernes eksemplariske undervisningsforløb (se evt. [Lærernetværkets Danmarkskort](#) som i skrivende stund har 8626 visninger). De eksemplariske undervisningsforløb, som deltagerne har produceret og delt i Lærernetværket findes også på Materialeplatformen.
- At Lærernetværkets tilgang til kompetenceudvikling, som primært centrerer sig omkring kardiinalpunkterne praksisforankring og organisering i professionelle læringsfællesskaber, med fordel kan tilpasses kommunale indsatser og projekter på det it-didaktiske felt. Der er med andre ord overførbareheder i projektdesignet, som kommuner kan lade sig inspirere af, når det kommer til kapacitetsopbygning og kompetenceudvikling. Det anbefales, som det også vil fremgå senere i nærværende rapport, at Lærernetværket eller Lærernetværks-lignende modeller i mere udstrakt grad knyttes an til kommunernes lokalt forankrede initiativer. Dette med henblik på at sikre større kommunal forpligtelse, ejerskab, bredde og tilslutning – fx ift. Brugerportalsinitiativet, det 21. århundredes kompetencer eller lignende.

Lærernetværket har forløbet over to undervisningsår: 2014/2015 og 2015/2016. Netværket har været forankret i læreres videndeling og it-didaktiske kompetenceudvikling, som er blevet faciliteret af landets

professionshøjskoler. Grundfilosofien er, at læreres professionelle udvikling har bedre vækstvilkår i netværksstrukturerede professionelle læringsfællesskaber frem for fx mere traditionel kursusaktivitet. De deltagende lærere har således arbejdet med at forberede, gennemføre, evaluere og ikke mindst udvikle deres daglige undervisning – i reflekterende fællesskaber sammen med andre lærere – med særligt blik for, hvordan it og teknologi kan bidrage til pædagogisk og didaktisk merværdig til gavn for eleverne. Lærernes it-didaktiske kompetencer i med andre ord blevet styrket i nær tilknytning til den daglige undervisningspraksis i fagene dansk og matematik, og dermed med direkte effekt i den undervisning, som eleverne har været en del af.

Lærernes it-didaktiske kompetenceudvikling kan tydeligst ses i deres it-didaktiske formater, som kort fortalt er eksemplariske undervisningsforløb, der dels er gennemført på lærernes skoler, dels er delt i Lærernetværket. De it-didaktiske formater tydeliggør især lærernes undervisningspraktiske arbejde med Fælles Mål, fagdidaktik og it-didaktik. Da lærernes it-didaktiske/fagfaglige udgangspunkter, vilkår og undervisningskontekster er vidt forskellige, lader det sig ikke gøre at effektmåle lærernes udbytte. Lærernetværket peger med stor tydelighed på, at læreres kompetenceudvikling ikke er en eksakt videnskab, som kan måles præcist. Lærernetværkets it-didaktiske formater, som blandt andet kan ses på [Lærernetværkets Danmarkskort](#), viser ikke desto mindre markante tegn på, at der er foregået udvikling af lærernes kompetencer. Delingen af it-didaktiske formater viser en inspirerende mangfoldighed af forskellige innovative og praksisnære undervisningsforløb, som på eksemplarisk vis håndterer it som læringsunderstøttende vilkår. Der kan således ikke opsummeres med generel præcision på samtlige deltageres individuelle og særdeles kontekstbundne udvikling, men der kan ses ganske lovende tegn på, at læreres it-didaktiske fagkompetencer har gode vækstbetingelser, hvis udvikling tager afsæt i faglige fællesskaber centreret omkring pædagogik, fagdidaktik og teknologi.

Der har i alt være ca. 450 deltagere i Lærernetværket, hvoraf de 400 har været kontinuerligt aktive. Deltagerne i projektets 2. år, var primært nye deltagere og kun i få tilfælde gengangere fra 2014/2015. Dette dog undtaget én region og ét fag (UCSJ dansk), hvor over halvdelen af første års deltagere var gengangere i andet projektår. Fra projektets side har der i rekrutteringsfasen været arbejdet med at få deltagere fra 2014/2015 til at fortsætte i Lærernetværket. Desværre har flere haft begrænsede muligheder, da flere skoler har set den type af deltagelse som kompetenceudvikling afmålt til et enkelt år.

Vi kan dog konstatere at første års deltagere fortsat tilgår og deltager virtuelt i dialogen på Lærernetværkets platforme, om end de ikke har deltaget i Lærernetværkets andet år. I faciliteringen af såvel nye som fortsatte deltagere har deres været arbejdet med differentierende facilitering og videndeling. Lærernetværkets facilitatorer har med andre ord arbejdet med at understøtte netop det givne udgangspunkt, som den enkelte deltager måtte have – nye som fortsatte. Der har i den forbindelse været arbejdet med at lade erfaringerne fra fortsatte deltagere blive delt med nye deltagere.

Deltagergruppen var i projektets såvel første som andet år kendetegnet ved at spænde over yderlighederne fra novicer til it-fyrtårne. Netop denne særlige kombination af yderpoler, samt selvfølgelig en solid midtergruppe, har skabt en konstruktiv dynamik mellem deltagerne.

Lærernetværket har generelt set demonstreret, hvordan nationale netværks- og videndelingsstrukturer kan etableres på tværs af lærere, folkeskoler, kommuner og regioner. Lærernetværket har desuden demonstreret, hvordan professionelle læringsfællesskaber kan udgøre gode vækstbetingelser for læreres it-didaktiske kompetenceudvikling i fagene.

Realisering af projektets formål

Af projektbeskrivelsen fremgår det, at de overordnede formål med Lærernetværket er:

1. At styrke lærernes it-didaktiske kompetencer
2. At generere ny viden om, hvordan praksisnær udvikling af it-didaktiske kompetencer kan ske via netværksorganiseringer/i en netværksmodel

Med reference til ovenstående formål, udmærker projektet sig ved sin afslutning ved følgende leverancer:

- Fortløbende praksisforankret udvikling af lærernes it-didaktiske kompetencer.
- Etablering af et aktivt nationalt videndelingsnetværk for it i folkeskolens fag.
- Videndeling via konkrete og eksemplariske undervisningsforløb med it som læringsunderstøttende element.
- Professionsudvikling af it-didaktik i dansk og matematik.
- Opbygning af en national vidensbank med eksemplariske it-didaktiske undervisningsforløb.
- Reformunderstøttelse – især i forhold til forenklede Fælles Mål.
- Videnspredning og netværksdannelse på en variation af virtuelle platforme (via bl.a. Materialeplatformen, EMU, Lærernetværket.dk, Lærernetværkets blog, Folkeskolen.dk og diverse sociale medier).
- Netværksstrukturer som hurtigt og agilt kan agere operationelt i forhold til transfer mellem policy og praksis.
- Videndeling nationalt samt flere steder lokalt og kommunalt.
- Metaviden om netværk og videndeling i en folkeskolekultur og øget opmærksomhed på kompetence- og professionsudvikling via netværksstrukturer i folkeskolen. En viden der kan vise sig særlig relevant i forbindelse med implementering af Brugerportalsinitiativet.
- Styrkelse af professionshøjskolernes og indsatsen for it i folkeskolens praksistilknytning og legitimitet.
- Tilknytning af lærerstuderende og tilbageløb til professionshøjskolerne.
- Systematiske casestudier af læreres kompetenceudvikling i professionelle læringsfællesskaber i nationale netværksstrukturer.

Casestudier af Lærernetværket – empirisk forankret evaluering

I foråret 2016 har projektledelsen iværksat casestudier af Lærernetværket med henblik på at undersøge deltageres og facilitatorers udbytte af Lærernetværket. Resultaterne fra de omtalte casestudier er udgivet i rapporten 'Professionelle læringsfællesskaber – et casestudie af Lærernetværket for it i folkeskolen', som i øvrigt vedlægges som bilag 1. Rapporten kan desuden læses på Lærernetværket.dk

Det skal her nævnes, at medieforsker Ole Christensen i samarbejde med dels projektledelse, dels en lang række af Lærernetværkets lærere og facilitatorer har stået bag casestudierne. Det skal desuden nævnes, at casestudierne er finansieret af Professionshøjskolen UCC, og dermed ikke indgår i projektets økonomi.

Casestudierne undersøger kvaliteten af de deltagende læreres kompetenceudvikling og facilitatorernes særlige rolle som faglige inspiratorer med forankring i projektets formål. Casestudierne udgør dermed empirisk forankret evaluering af Lærernetværkets aktiviteter, og kan derved understøtte forståelse af hvilke konkrete effekter Lærernetværket har haft bl.a. ift. den enkelte lærer og dennes undervisning. Effekter som karakteriseres ved at bevæge sig et i et kvalitativt domæne, med de kompleksiteter det medfører. På baggrund af de evaluerende studier kan det blandt andet konkluderes, at:

Lærernetværket for it i folkeskolens fag har fra start haft et særligt fokus på fag og fagdidaktik i relation til inddragelse af it og medier i undervisningen. Undervejs i projektet gik det op for aktørerne, at det krævede noget andet også at italesætte og håndtere almindelige didaktiske og almenpæ-

dagogiske problemstillinger, herunder forholde sig til "Det 21. århundredes læringskompetencer" (www.p21.org).

Det kan konkluderes, at formatarbejdet har været en indgang til at sparre med kolleger og reflektere over egen og andres praksis. Der er blevet produceret læringsformater i dialog med andre kolleger, som er blevet faciliteret af konsulenter. Casearbejdet dokumenterer, at disse læringsformater er et frugtbart udgangspunkt for praksisrefleksion, hvor deltagende aktører reflekterer over deres pædagogiske praksis med udgangspunkt i nogle givne formater. Det kan samtidig iagttages, at denne praksisrefleksion over tid får karakter af et læringsfællesskab.

Det må samtidig konkluderes, at formaterne på de digitale platforme ikke kan stå alene og ikke er noget i sig selv, men skal indgå i en pædagogisk kontekst og rammesættes som praksisrefleksion. Således kan læringsformaterne være et godt udgangspunkt for lokal skoleudvikling, hvor der fx skal arbejdes med udvikling af nye læringsmiljøer, læringsrum og roller i den pædagogiske praksis.

Netværket er derfor en måde at arbejde med videndeling, der kan fungere som udgangspunkt for nye former for samarbejde og refleksion, hvor lærernes kompetenceudvikling og skoleudvikling bliver to sider af samme sag.

(Uddrag fra: 'Professionelle læringsfællesskaber – et casestudie af Lærernetværket for it i folkeskolen', Christensen et al., Professionshøjskolen UCC, 2016)

Casestudierne af Lærernetværket peger således på, at nationale netværks- og videndelingsstrukturer kan udgøre et gunstigt fundament for læreres kompetenceudvikling og videndeling. Casestudierne peger desuden på, at læreres fælles udviklingsarbejde i forpligtende professionelle læringsfællesskaber giver frugtbare betingelser for læreres it-didaktiske kompetenceudvikling i fagene

Formålets punkt 1) Styrkelsen af lærernes it-didaktiske kompetencer

I de følgende afsnit redegøres der for Lærernetværkets erfaringer og resultater med at udvikle læreres it-didaktiske kompetencer.

Professionelle læringsfællesskaber resulterer i individuelt kompetenceløft – men desuden i udvikling af relationel ekspertise

Lærernetværkets tilgang til kompetenceløft tager blandt andet sit afsæt i filosofien om udvikling fundement i *professionelle læringsfællesskaber*.

Lærernetværkets professionelle læringsfællesskaber kan dermed beskrives som et arbejdsfællesskaber, hvor "(...) forbedringer og beslutninger gennem samarbejde er informeret af og ikke afhængig af videnskabelig og statisk evidens, hvor de vejledes af den erfaringsbaserede kollektive dommekraft og skubbes fremad af modne udfordrende samtaler om effektiv og ineffektiv praksis." (Albrechtsen, 2013).

Lærernetværket har dermed som grundforudsætning, at de deltagende læreres kompetenceudvikling baseres på arbejde med it som en meningsfuld del af egen praksis, som kontinuerligt gøres genstand for indbyrdes refleksion med andre lærere i netværkets professionelle læringsfællesskaber. Som vi har været inde på i andre Lærernetværkets afreporteringer, adskiller denne form for kompetenceudvikling sig fra mere traditionel kursusaktivitet, og lærernes systematiske arbejde i professionelle læringsfællesskaber henover skoleåret skal dermed ses som et alternativ, eller som minimum som et supplement, til måden, hvorpå lærernes kompetenceudvikling flere steder er blevet grebet an.

Lærernetværket har henover sine to projektår bekræftet teserne om, at arbejdet i de professionelle læringsfællesskaber er en udbytterig arena for lærernes kompetenceudvikling. Udover at lærerne flytter sig på det it-didaktiske felt med direkte afsmittning på deres daglige praksis med eleverne, hvilket tydeligt synliggøres i deres produktion og deling af eksemplariske undervisningsforløb, kan vi registrere udvikling af fælles viden og kompetencer i de professionelle læringsfællesskaber. Som deltager bliver man en andel i det, forskningsprojektet *Technucation* (Brok & Jensen, 2015) beskriver som *relationel ekspertise*. Den relationelle ekspertise begrebsliggør lærernes kompetencer til at anvende egen og andres viden i en kol-

lektiv arbejds kontekst, og disse kompetencer opnås ikke i samme udstrækning gennem mere traditionel kursusaktivitet.

Udvikling af lærernes og dermed fagenes it-didaktik

En af Lærernetværkets mest markante styrker har været den tydelige forventning om, at deltagerne skulle udarbejde og levere delbare inspirations- og refleksionsmaterialer (i Lærernetværket kaldet 'it-didaktiske formater'). Det har resulteret i delingen af ca. 200 eksemplariske og praksisforankrede undervisningsforløb, som er blevet delt på blandt andet Materialeplatformen. Et overblik kan som nævnt ses på [Lærernetværkets Danmarkskort](#). Mængden af deltagende læreres praksisafprøvninger og erfaringer med it som fagdidaktisk element repræsenterer tilsammen bud på, hvordan nye it-didaktikker konstituerer sig i fagene dansk og matematik. Bud som finder sit udspring i reelt gennemført praksis fra de danske folkeskoler.

Lærernetværkets nationale fagkoordinatorer, Rikke Teglskov (matematik, Professionshøjskolen UCL) og Lise Møller (dansk, Professionshøjskolen UCC) har igennem projektets to år arbejdet på at videreudvikle blikket på den it-didaktik, der tegner sig igennem Lærernetværkets delte undervisningsforløb. I løbet af Lærernetværkets første år udviklede fagkoordinatorerne den fænomenologisk orienterede analysemodel; 'Formattræet'. Modellen afdækkede nuancer af formaterne. Formater blev betragtet som aftryk af fagdidaktisk praksis, og gav dermed et omfattende indblik i, hvad denne praksis indeholdt af it-didaktiske muligheder og udsigtpunkter, samt chancer for at forstå og organisere de respektive fag på ny. Der har således fortløbende i undersøgelsen af den fagfaglige it-didaktik været en indbygget respekt for lærerens professionsfaglighed, som vi også mener selve projektet Lærernetværket har som udgangspunkt. En visualisering af modellen ud fra de danskfaglige formater kan ses [her](#). Modellen findes også i en matematikfaglig version. Modellen er tænkt som en træstruktur og arbejder sig fra et rodnet, der indeholder fagets historik og politiske niveauer, igennem fagets officielle målsætninger og ind selve formatet og dets læringsmål, pædagogiske/didaktiske afsæt, hvor også fagets hverdagsprog spiller en central rolle. Herfra er det også muligt at indtage optikker, nedslag eller toninger, som f.eks. det 21. århundredes kompetencer, elevpositioner, teknologiforståelse, digital literacy m.m. Det er netop disse nedslag, der har været arbejdet med i særlig grad i Lærernetværkets 2. år.

Lærernetværket resulterer dermed både i konkretisering af en række it-didaktiske fagdomæner, og hensigtsmæssige forstyrrelser af disse domæner. Lærernetværkets formater kan dermed anvendes målrettet ift. videndeling. Måske særligt i lyset af implementering af skolernes nye videndelingsportaler i form af Brugerportalsinitiativet, hvor Lærernetværkets formater byder ind med en strukturering og et forsøg på en rammesætning af faglig dybde inden for et delbart format.

De nationale fagkoordinatorers analyse af lærernes it-didaktiske formater samt ovenfor nævnte casestudie fra foråret 2016 peger på, at de deltagende lærere har haft et dyberegående udbytte af deres deltagelse, end hvis de eksempelvis havde været deltagere i et mere overfladisk netværk, eller blot et kursusforløb. Det er tilsyneladende af væsentlig betydning, at kompetenceudviklingen får mulighed for at strække sig over længere tid (for nogle deltagere hele to skoleår), og at lærerne dermed får mulighed for at tænke deres kompetenceudvikling ind som en konkret del af deres daglige undervisning med et reelt udbytte for elevernes læring – som derefter gøres til genstand for fælles refleksion og videreudvikling. Dertil kommer til forhold, at deltagerne i Lærernetværket eksplicit ønsker forpligtende professionelle læringsfællesskaber. Vi kan se, at Lærernetværket og dets deltagere klare forventning om, at it skal spille en rolle i lærernes daglige undervisning af eleverne gør en markant forskel, når det kommer til deres udvikling.

'Formattræets' systematisering af lærernes it-didaktiske formater, casestudierne af Lærernetværkets praksis og den fortløbende udvikling af de fagfaglige it-didaktiske perspektiver har endvidere skabt nye muligheder for at løfte et opdateret praksisnært syn på it-didaktik ind på landets professionshøjskoler. Via Lærernetværkets facilitatorer og udbredelsen af facilitatorernes viden til kollegaer i det daglige virke på landets professionshøjskoler, skabes tilbageløb af erfaringer og formater, som kan understøtte kompetenceudvikling og professionsfaglig refleksion. Dette har og kan fremadrettet i høj grad komme de

lærerstuderende til gavn. Der arbejdes i skrivende stund på at etablere et it-didaktisk netværk på tværs af landets professionshøjskoler med deltagere fra såvel læreruddannelser som CFU. I et sådant netværk vil Lærernetværkets omfattende arbejde med it-didaktisk praksis i såvel aftagerfelt som på UC-niveau ift. facilitering også spille en centrale rolle.

I relation til projektets formåls punkt 1) kan vi se, at Lærernetværket overordnet resulterer i:

- Praksisforankret og dyberegående udvikling af lærernes it-didaktiske undervisningskompetencer og i denne samme forståelse af sammenhænge og perspektiver i trianguleringen fag, teknologi og pædagogik.
- For lærerne væsentlige udviklings- og fordybelsesrum i form af professionelle læringsfællesskaber, som resulterer i opbygningen af relationel ekspertise.
- Udvikling af viden og kompetence i professionshøjskolernes facilitatorenhed, når det kommer til drift og understøttelse af nationale netværksinitiativer med lokal forankring. Dette resulterer i øvrigt i tilbageløb af erfaringer og viden til professionshøjskolerne – herunder læreruddannelse og CFU.
- Produktion af it-didaktiske formater der successivt vil medvirke til at igangsætte og udvikle it-didaktik i fagene dansk og matematik.

Lærernetværket har således vist, at udviklingsarbejde i professionelle læringsfællesskaber er en god arena for styrkelse af læreres it-didaktiske kompetencer.

I projektledelsens vurdering er der således et uudnyttet potentiale i på systematisk vis at lade lærere arbejde i professionelle læringsfællesskaber, og Lærernetværket har i den forbindelse vist, hvordan såvel lokale som nationale strukturer kan orkestreres og faciliteres. Fra projektledelsens perspektiv kunne der med fordel iværksættes nye nationale projekter med rod i Lærernetværkets særlige struktur og arbejdsform. Projektledelsen vurderer på den baggrund, at der bør overvejes lignende fremtidige initiativer – eksempelvis med mere målrettet sigte mod fx Brugerportalsinitiativet eller didaktisk arbejde med det 21. århundredes kompetencer. Lærernetværket har vist, at dets netværksstrukturer og arbejde i professionelle læringsfællesskaber nærmest er nødvendige forudsætninger, hvis skoler og lærere skal lykkes med at transformere og ikke mindst forankre de nævnte opdrag og tematiseringer til god og udbytterig undervisning i praksis.

Formålets punkt 2) Udvikling af netværksmodel til kompetenceudvikling og videndeling

I de følgende afsnit redegøres der for erfaringer med Lærernetværket som national struktur for kompetenceudvikling og videndeling.

Frem for at indlede med projektets succeser på dette felt, tager vi afsæt i projektet udfordringer med deltagertilslutning og -fastholdelse. Lærernetværket indebærer en lang række potentialer, men disse potentialer realiseres ikke med tilfredsstillende volumen, hvis ikke man i højere grad formår at skabe kommunalt ejerskab og forpligtelse.

Projektledelsen lægger derfor op til, at det fremadrettet overvejes, hvordan man kan sikre højere grad af lokal/kommunal tilslutning ved eventuelt lignende initiativer i fremtiden.

Lærernetværkets udfordring: kommunalt ejerskab og lokal forankring

Den netværksmodel, som ligger til grund for Lærernetværket savner bedre forankring og involvering i kommunalt regi. Som det fremgår af punktopstillingen senere i dette afsnit, har projektledelsen og facilitatorenheden forsøgt at modarbejde denne udfordring via diverse tiltag. Det viser sig ikke desto mindre, at deltagertilslutning og -fastholdelse løbende har været et problem, hvis man vurderer projektet ud fra kvantitative parametre.

Vi kan konstatere, at der er stor interesse og sympati for Lærernetværket, men at skolerne ikke desto mindre vælger at allokere lærerens arbejdsopgaver til lokale projekter og initiativer. Der er pt. iværksat et større antal kommunale indsatser på it-området. De mange lokalt forankrede projekter giver en projektmætning i sektoren, som resulterer i at kommunerne ikke levner plads i lærernes opgaveportefølje til deltagelse i tværoffentlige indsatser som fx Lærernetværket. Lærernes deltagelse i centraliserede projekter synes dermed at blive nedprioriteret til fordel for lokale. Det er væsentligt at understrege, at tilkomsten af nye og flere kommunale indsatser ikke i sig selv udgør et problem – tværtimod. Sagen er snarere, at der fremadrettet må tænkes i anderledes forankrende projektdesigns i relation til de kommunale indsatser, så kommunerne i højere grad kan integrere de centraliserede indsatser i meningsfulde synergier med de lokale initiativer.

Hvis lignende initiativer iværksættes, bør man på baggrund af Lærernetværkets erfaringer indgå mere forpligtende aftaler med kommuner, så der kan sikres fastholdelse, kvantitet og progression i de nationale indsatser. Fra projektledelsens perspektiv kunne der som nævnt ligge et ganske frugtbart potentiale i fx at støtte implementeringen af Brugerportalsinitiativet i lignende nationale udviklings-, videndelings- og netværksstrukturer. Det står, som det også er blevet nævnt, klart, at læreres it-didaktiske udvikling og videndeling har gode betingelser i professionelle læringsfællesskaber, og den didaktiske meningsfulde anvendelse af fx læringsplatforme afhænger i vores synsvinkel i høj grad af, hvordan den praksisnære kompetenceudvikling af lærere gribes an. Vælger man at gribe til initiativer, som ligner Lærernetværket, bør der foreligge et anderledes forpligtende aftalegrundlag mellem stat og kommune.

Som perspektiv på ovenstående udfordringer er det væsentligt at understrege, at Lærernetværkets projektledelse og facilitatorenhed med stor omhu har bestræbt sig på at forøge både deltagerantal og fastholdelse af deltagere. Følgende foranstaltninger har blandt andet været iværksat:

- Udsending af rekrutteringsmateriale direkte til alle landets skoleledere
- Kommunikation i regi af KL-regi; information på hjemmeside m.m.
- Reklame og information på Lærernetværkets og STILs sociale medier, blogs mm.
- Direkte og systematisk rundringning til kommunale konsulenter og skoleledelser (både i forbindelse med deltagerframeldinger og rekruttering)
- Direkte mails til ca. 9000 unikke CFU-mailadresser – målrettet dansk- og matematiklærere
- Indlejring af informationsmateriale i nyhedsbreve fra CFU og professionshøjskolerne

- Reklame på alle CFU-hjemmesider landet over
- Brug af diverse it-didaktiske netværk: iPad-netværket (ATEA), Konsulentnetværket (ATEA), Penalnet (Microsoft), Avisen i undervisningen og professionshøjskolernes lokale netværksrelationer til skoleområdet.

Videndeling kommer ikke af sig selv – det skal ledes og understøttes

I uddannelsessektoren synes man at kunne støde på den holdning, at hvis lærere bliver bedt om at producere eksemplariske undervisningsforløb til deling, så sikres videndeling på tværs af lærere. Der mangler dog mindst et væsentligt element i den logik; nemlig selve processen omkring delingen af viden. Altså at lærerne introduceres til og reflekterer over det delte og ikke mindst lader egen praksis inspirere af det. Videndelingen kommer ikke af sig selv – uanset hvor stor den pågældende videndelingsbank end måtte være.

Problematikken består her i, at man i uddannelsessektoren har manglet systematik og struktur i relation til stilladseringen af læreres videndeling – måske endda professionsudvikling mere bredt set. I Lærernetværket har der fra projektets begyndelse været klare intentioner om i første omgang at understøtte lærernes arbejde med it i deres daglige praksis, dernæst at understøtte deres udarbejdelse af it-didaktiske formater for derefter at lade deres fortsatte arbejde inspireres af andre læreres delte materiale. Alt dette i en dialektik imellem fysisk og virtuel tilstedeværelse. Det kan muligvis forekomme banalt, men en sådan systematik er afgørende, hvis uddannelsessektoren i højere grad skal lykkes med videndeling mellem lærere. Sammenhængskraft imellem følgende domæner *strategi, proces, værktøjer og kultur* er af afgørende betydning (se evt. præsentation omkring dette [her](#)).

I Lærernetværket har der konkret været vekslet imellem intern og ekstern videndeling. Den interne videndeling har typisk fundet sted i de professionelle læringsfællesskaber og på de regionale videndelingsseancer. Her har de deltagende lærere mulighed for i et semioffentligt rum at udvikle og diskutere deres fagfaglige it-didaktik samt 'trykprøve' ideer hos kollegaer og professionshøjskolernes facilitatorer. Denne form for videndeling er ofte flygtig, da den fortrinsvis er mundtlig. Vi har dog af forskellige veje forsøgt at fastholde denne videndeling (fx opsamlings i digitale redskaber, små refleksionsvideoer, videooptagelse af oplæg, blogindlæg m.m.). Denne del af netværkets videndeling er ikke nødvendigvis fuldt ud målbar størrelse. Af største vigtighed er dog, at vi har resultaterne af denne videndeling, nemlig deltagerens it-didaktiske formater, som teknisk set er en samlet, dynamisk anvendt og delbart fodaftryk af den interne videndeling.

I den eksterne videndeling har Lærernetværket forsøgt at rette sig mod såvel deltagere som interessenter. Der har her været skelnet mellem information, som har tjent til inspiration ind i og ud af netværket, fx en mængde links til relevante sites, webinarer, konferencer, redskaber m.m. Desuden har den eksterne videndeling været foranstaltet via blogindlæg på diverse platforme, som har tematiseret og synliggjort eksemplariske formater, deltageres videorefleksioner og didaktiske optikker på arbejdet i Lærernetværket. Den mest effektive eksterne videndeling og kommunikation synes at have været igennem de sociale medier, hvor målbarheden i øvrigt er meget synlig. Vi kan konstatere, at [Twitter](#) er et godt medie for Lærernetværket, hvor der pt. er en solid og voksende skare af følgere (snart 750). Der har også i Lærernetværket været et godt og stabilt antal likes, opmærksomhed og delinger på [Facebook](#). Lærernetværket har derudover haft god succes i brugen af dialogiske digitale redskaber som fx Blendspace og ikke mindst Storify (se evt. eksempel [her](#) og [her](#)). Et samlet overblik over såvel den interne som eksterne videndeling kan ses på [Lærernetværkets Læringshub](#).

Desuden skal det nævnes, at Lærernetværkets facilitatorkorps løbende har bestræbt sig på stilladsering deltagerens videndeling hjemme på skolerne og i kommunerne. Denne stilladsering er fortrinsvis sket i de producerende praksisfællesskaber, hvor de enkelte deltagere har sparret med kollegaer og facilitatorer om videndelingen, og om hvordan formaterne skulle formidles til kolleger på deltagerens respektive skoler.

Hvordan bidrager regionale og nationale konferencer til videndeling i folkeskolen?

Projektets regionale og nationale konferencer har bidraget til en styrkelse af det essentielle forhold mellem praksis og refleksion, der kendetegner Lærernetværket. De professionelle læringsfællesskaber er kendetegnet ved også at have selve arbejdet med leverancerne i fokus, og har til tider karakter af arbejdende møder. Ved de nationale og regionale seancer er der mere fokus på inspirationen, energi og identitet i netværket.

På de regionale seancer har deltagerne selv været med til at præge indholdet, hvilket har gjort at disse møder har været et konstruktivt og dynamisk mix af oplæg, formidling, formatdrøftelser samt bredere fagfaglige og it-didaktiske diskussioner.

Lærernetværkets 2. nationale konference på UCSyd i Kolding den 12. maj 2016 bidrog, ganske ligesom konferencen året før, til at styrke netværkets identitet og sammenhængskraft. Stemningen var god, og ud af konferencens godt 120 deltagere var omkring de 40 eksterne interessenter. Tillige var der et solidt fremmøde af skoleledere samt kommunale konsulenter. Der var til den nationale konference fokus på deltagerne formidling af egne formater, som deltagerne endnu engang havde mulighed for at formidle på 'Lærernetværkets videndelingsmarkedsplads'. Der var stor opbakning og energi i denne del af konferencen og ikke mindst stolthed hos deltagerne over deres leverancer. Den efterfølgende formidling af konferencen viste god spredning på de sociale medier, hvor der konstant kommer nye likes og følgere på trods af at projektet afsluttes.

I relation til projektets formåls punkt 2) kan vi altså se, at Lærernetværket overordnet resulterer i:

- Etablering af nye nationale netværksstrukturer for videndeling og it-didaktisk kompetenceudvikling blandt lærere i folkeskolen
- Styrket udvikling af it-didaktik i fagene dansk og matematik - med positiv afsmitning på professionshøjskolerne
- Ny viden om læreres praksisforankrede kompetenceudvikling i professionelle læringsfællesskaber
- Styrkelse af tværgående netværkssamarbejder mellem professionshøjskolerne
- Styrkelse af samarbejdet mellem professionshøjskolerne læreruddannelser og CFU

Vi understreger væsentligheden af, at følgende faktorer skal være til stede, hvis videndeling i nationale netværksstrukturer skal lykkes:

- Klarere kommunalt ejerskab og forpligtelse
- Stærkere og mere nuanceret forståelse af videndelingsebegrebet
- Bedre funderet sammenhæng med andre tværoffentlige og kommunalt forankrede initiativer

Opfølgning på projektets tidsplan

Projektets tidsplan er blevet fulgt.

Opfølgning på projektets økonomi

Budgettet for projektet er overholdt, jf. vedlagte slutregnskab.